

Załącznik
do Uchwały Nr/17
Rady Miejskiej w Białej Rawskiej
z dnia 2017 r.

SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2013-2016

marzec 2017

I. WSTĘP

Prawa dziecka i rodziny są dobrem chronionym przez Konstytucję RP, co wyrażają jej art. 18, 48, 53, 71, 72. Polska ratyfikowała Konwencję o Prawach dziecka przyjętą przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w dniu 20 listopada 1990 r. (Dz. U. z 1991 r., Nr 120, poz. 526) oraz Europejską Konwencję o wykonaniu praw dzieci z dnia 25 stycznia 1996 r. (Dz. U. z 2000., Nr 107, poz. 1128), co spowodowało, że są one na mocy art. 87 ust. 1 Konstytucji RP źródłem obowiązującego prawa. Za źródła prawa rodzinnego należy zatem uznać Konstytucję RP, ustawy, ratyfikowane przez Parlament umowy międzynarodowe, rozporządzenia wydane na mocy ustaw oraz akty prawa miejscowego.

Z dniem 1 stycznia 2012 r. weszła w życie ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2016 r., poz. 575). Ustawodawca w powyższym akcie prawnym określił m.in. nowe zadania dla poszczególnych szczebli samorządu terytorialnego, w tym gminnego. Zgodnie z dyspozycją zawartą w Gminnym Programie Wspierania Rodziny w terminie do dnia 31 marca każdego roku burmistrz składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny.

II. ZADANIA GMINY WYNIKAJĄCE Z USTAWY O WSPIERANIU RODZINY I SYSTEMIE PIECZY ZASTĘPCZEJ.

Rada gminy, biorąc pod uwagę potrzeby, uchwała gminny program wspierania rodziny. W dniu 12 września 2013 r. uchwałą Rady Miejskiej w Białej Rawskiej przyjęty został Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2013-2016, który zakłada kompleksowe wsparcie dla rodzin zamieszkałych na terenie miasta i gminy Biała Rawska. Zadania w zakresie wspierania rodziny zostały przekazane do realizacji przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Białej Rawskiej.

Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Wspieranie rodziny nie może kolidować z zasadą jej autonomiczności wskazującą, że nikt bez uzasadnionej potrzeby nie powinien ingerować w sprawy rodziny. Ingerencja staje się uzasadnioną o ile zagrożone są prawa jej członków, w tym przede wszystkim dzieci.

Brak samodzielności rodzin najczęściej jest następstwem :

- niskiego poziomu świadomości o obowiązkach rodziny wobec jej członków, w tym przede wszystkim dzieci,
- nieposiadanie dostatecznych środków własnych do zaspokojenia potrzeb życiowych rodziny,
- braku odpowiedniego przygotowania w rodzinie,
- samotnego rodzicielstwa.

Czynnikami zaburzającymi funkcjonowanie rodziny są nade wszystko :

- uzależnienia (głównie od alkoholu, leków i inne),
- zaniedbania w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- inne patologie życia społecznego.

Wspieranie powinno traktować rodzinę jako integralną całość, jednak z uwzględnieniem potrzeb poszczególnych jej członków.

Formy pomocy zależne są od konkretnej sytuacji rodziny i udzielane w postaci świadczeń pieniężnych, w naturze, usługach, pracy socjalnej, poradnictwa, a także organizowania innych form wsparcia np. dla ofiar i sprawców przemocy domowej, negocjacji, mediacji rodzinnych bądź działania asystenta rodziny .

Rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych burmistrz zapewnia wsparcie, które polega w szczególności na:

- 1) analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie;
- 2) wzmocnieniu roli i funkcji rodziny;
- 3) rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny;
- 4) podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny;
- 5) pomocy w integracji rodziny;
- 6) przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny;
- 7) dążeniu do reintegracji rodziny.

Wspieranie rodziny jest prowadzone w formie:

- 1) pracy z rodziną;
- 2) pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

Rodzina może otrzymać wsparcie przez działania:

- 1) instytucji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny;
- 2) placówek wsparcia dziennego;
- 3) rodzin wspierających.

Praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie:

- 1) konsultacji i poradnictwa specjalistycznego;
- 2) terapii i mediacji;
- 3) usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych;
- 4) pomocy prawnej, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego

III . POMOC MATERIALNA

W 2016 roku, zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Białej Rawskiej wspierał osoby i rodziny, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej i nie były w stanie przezwyciężyć występujących problemów bez wsparcia zewnętrznego. Podobnie jak w latach ubiegłych najczęściej występującymi problemami, z którymi borykały się rodziny zamieszkujące na terenie miasta i gminy Biała Rawska były: długotrwałe lub ciężkie choroby, ubóstwo, bezrobocie, alkoholizm. Z tego tytułu korzystało ze świadczeń finansowych ok. 400 rodzin.

Tabela poniżej przedstawia szczegółowe zestawienie przyczyn przyznanych świadczeń przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Białej Rawskiej.

Powody przyznania świadczeń	Liczba rodzin		Liczba osób w rodzinach
	Ogółem	w tym: :na wsi	
ubóstwo	167	114	547
długotrwała lub ciężka choroba	237	166	574
niepełnosprawność	127	79	266
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego-ogółem	113	87	458
w tym: rodziny niepełne	41	28	113
rodziny wielodzietne	56	45	291
alkoholizm	20	13	59

Wśród rodzin objętych działaniami Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Białej Rawskiej znajdowała się znaczna liczba tych, które wymagały nie tylko pomocy finansowej, ale także wsparcia o charakterze specjalistycznym. Pracownicy Ośrodka organizowali pomoc dla tych rodzin zarówno we własnym zakresie, jak i podejmowali inicjatywy interdyscyplinarne, gdzie współpracowały inne służby np. policja, szkoły, kuratorzy ,specjalistyczne poradnie.

Jedną z form wspierania finansowego rodzin jest realizacja programu „ **Pomoc państwa w zakresie dożywiania**”.

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Białej Rawskiej w ramach programu udzielił w 2016 roku pomocy w postaci zakupu posiłku w szkołach podstawowych, gimnazjum i szkół ponadgimnazjalnych dla 300 dzieci, a 450 osób skorzystało z pomocy w formie zasiłków celowych na zakup artykułów żywnościowych.

Inną formą wsparcia dla osób i rodzin jest wypłata dodatków mieszkaniowych. Taką formą pomocy objętych zostało w okresie sprawozdawczym 115 osób i rodzin, dodatek energetyczny otrzymało 13 osób i rodzin.

Ponadto udzielono pomocy w postaci:

- świadczeń rodzinnych - 912 rodzin,
 - funduszu alimentacyjnego - 53 rodzin,
 - zasiłków okresowych - 22 rodziny,
 - zasiłku celowego - 287 rodzin,
 - zasiłku stałego - 63 osoby
- i innych.

Z pomocy materialnej dla uczniów (zasiłki szkolne) skorzystało 7 rodzin.

Stypendia szkolne otrzymało 214 uczniów.

Kolejnym znaczącym wsparciem dla rodzin jest realizowany od kwietnia 2016 roku Program Rodzina 500+. Z tej formy wsparcia w naszej gminie skorzystało w 2016 r. 1065 rodzin (1742

dzieci).

Gmina Biała Rawska uczestniczy w Programie Operacyjnym Pomoc Żywnościowa 2014-2020(PO PŻ) współfinansowanym ze środków Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym -dystrybucja artykułów żywnościowych. Z tej formy pomocy korzysta 147 rodzin z naszej gminy. Dystrybucja żywności prowadzona jest w punkcie w Rawie Mazowieckiej.

IV. POMOC NIEMATERIALNA

Wspieranie niematerialne rodzin, jej członków, w tym przede wszystkim dzieci to najtrudniejsza kategoria zadań, które wykonuje Ośrodek. Każdy przypadek rodzinnych problemów ma swoje indywidualne aspekty, dlatego wymaga zindywidualizowanych działań, często z udziałem specjalistów spoza Ośrodka. Ich celem jest przywrócenie samodzielności życiowej wyrażającej się prawidłowym pełnieniem ról w życiu rodzinnym i społecznym.

Każde działanie musi cechować poszanowanie godności adresata.

Podmiotowość każdego człowieka, jego równość wobec prawa w połączeniu z zasadą autonomiczności rodziny powoduje, że interwencja w życie rodziny ogranicza się do sytuacji koniecznych, a więc zagrażających dobru przede wszystkim dziecka lub gdy występuje zagrożenie innych ze strony dziecka.

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Białej Rawskiej zatrudnia 6 pracowników socjalnych, w tym 5 pracujących w terenie.

Pracownicy socjalni terenowi, często nazywani ludźmi pierwszego kontaktu, obok przeprowadzania rodzinnych wywiadów środowiskowych niezbędnych do udzielania pomocy materialnej , podejmują działania socjalne.

Przyczyny podejmowania działań ingerujących w życie rodziny są różne. Najczęściej powodem jest zespół patologicznych zachowań uzewnętrzniający się zaniedbywaniem opieki nad dziećmi, nadużywaniem alkoholu, stosowaniem przemocy wobec domowników, rażącymi zaniedbaniami w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Niekiedy przyczyną jest niezaradność życiowa będąca następstwem braku przygotowania do życia w rodzinie, chorobą lub kalectwem.

Tutejszego Ośrodek w 2016 roku skierował do Wydziału Rodzinnego i Nieletnich Sądu Rejonowego w Rawie Mazowieckiej 3 wnioski o wgląd w sytuację 7 dzieci : w 2 sprawach sąd ograniczył władzę rodzicielską poprzez objęcie rodzin nadzorem kuratora.

Ośrodek wystąpił do Miejsko-Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii w Białej Rawskiej z wnioskami o przeprowadzenie rozmów interwencyjno-motywujących w związku z nadużywaniem alkoholu przez 10 osób.

Poważnym problemem społecznym jest przemoc w rodzinie. Przybiera ona różnorodne formy od fizycznej przez psychiczną, ekonomiczną. Wywiera szereg negatywnych następstw bowiem narusza nietykalność fizyczną, godność człowieka, powoduje cierpienie.

Burmistrz Białej Rawskiej Zarządzeniem Nr 9/2012 z dnia 28 lutego 2012 r. powołał Zespół Interdyscyplinarny, w skład którego weszli pracownicy Ośrodka, funkcjonariusze Policji, pracownicy oświaty, służby zdrowia, kuratorzy.

Posiedzenia Zespołu odbywają się w zależności od potrzeb, nie rzadziej jednak niż raz na 3 m-ce.

Zgodnie z obowiązującą ustawą praca z rodzinami wymagającymi wsparcia prowadzona była w różnych formach, a przede wszystkim poprzez:

- pomoc asystenta rodziny,

- konsultacje i poradnictwo psychologiczne w punkcie konsultacyjnym,
- placówka wsparcia dziennego (świetlica środowiskowa)

Pomoc asystenta rodziny

W 2016 r. wsparciem asystenta rodziny objętych było 11 rodzin.

W przypadku gdy ośrodek pomocy społecznej poweźmie informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadza w tej rodzinie wywiad środowiskowy na zasadach określonych w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

Po przeprowadzeniu wywiadu pracownik socjalny dokonuje analizy sytuacji rodziny. Jeżeli z analizy wynika konieczność przydzielenia rodzinie asystenta rodziny, pracownik socjalny występuje do dyrektora ośrodka pomocy społecznej z wnioskiem o jego przydzielenie.

Asystent rodziny prowadzi pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania lub w miejscu wskazanym przez rodzinę.

Do zadań asystenta rodziny należy w szczególności:

- 1) opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym;
- 2) udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;
- 3) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych, wychowawczych z dziećmi
- 4) motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
- 5) udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych;
- 6) podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin;
- 7) prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci;
- 8) prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną;
- 9) dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku, i przekazywanie tej oceny ośrodkowi pomocy społecznej;
- 10) monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną;
- 11) sporządzanie, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach;
- 12) współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny;
- 13) współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą, lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną.

Plan pracy z rodziną obejmuje zakres realizowanych działań mających na celu przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, a także zawiera terminy ich realizacji i przewidywane efekty.

Liczba rodzin, z którymi jeden asystent rodziny może w tym samym czasie prowadzić pracę, jest uzależniona od stopnia trudności wykonywanych zadań, jednak nie może przekroczyć 20.

Poniższe tabele przedstawiają zestawienie rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny.

2013 rok	Liczba rodzin	Liczba dzieci w tych
----------	---------------	----------------------

		rodzinach
Rodziny objęte asystą, w tym:		
a) rodziny wieloproblemowe (powyżej 3 problemów występujących w rodzinie)	11	29
b) rodziny objęte asystą z częściowym ograniczeniem praw rodzicielskich, objęte nadzorem kuratora	7	11
Rodziny objęte asystą, w tym:		
a) rodziny niepełne, i wielodzietne	5	20
b) rodziny wychowujące dzieci w wieku 0-6 lat	3	8
c) rodziny wychowujące dzieci w wieku 7-9 lat	8	18
d) rodziny zmagające się z trudnościami wychowania dzieci w okresie dojrzewania (10-18 lat)	5	9
e) rodziny przeżywające trudności związane ze stanem zdrowia dziecka (np. dziecko chore, niepełnosprawne, nadpobudliwe, z zaburzeniami zachowania)	3	7
f) rodziny w sytuacjach kryzysowych wynikających z problemów rodziców (np. przemoc w rodzinie, uzależnienia)	9	25
Rodziny objęte asystą zagrożone umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej, w tym:		
a) rodziny wychowujące dzieci w wieku 0-6 lat	1	2
b) rodziny, wobec których toczy się postępowanie w sprawie ograniczenia władzy rodzicielskiej	2	3

Drugim po asyście rodzinnej filarem pracy z rodziną jest pomoc specjalistyczna.

W Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej funkcjonuje Punkt Konsultacyjny. W ramach konsultacji, pracy indywidualnej oraz poradnictwa psychologicznego korzystali mieszkańcy miasta i gminy Biała Rawska.

Poniższa tabela przedstawia wiodące problemy zgłaszane podczas konsultacji z psychologiem

Problemy zgłaszane przez pacjentów	Ilość konsultacji
– Rozwód w małżeństwie, wsparcie dla rodziny, dziecka oraz dostarczenie informacji o instytucjach wspierających samotnie wychowujące matki. Problemy związane zaburzeniem sfery emocjonalnej dziecka po rozstaniu rodziców np. moczeniem się	8

dzieci, wpadanie w frustracje.	
– Zaburzenia w sferze emocjonalnej wynikającej z macierzyństwa(ciąża), problemy hormonalne.	3
– Cykliczne spotkania dla dzieci z rodzin rozbitych rodzin, które nie potrafią poradzić sobie z uczuciami i emocjami	5
– Narodziny dziecka, wchodzenie w rolę matki, ojca oraz konflikty wynikające z nadmiaru nowych obowiązków. Brak zauważenie męża przez żonę, zaniedbanie swoich potrzeb, depresja poporodowa.	1
– Przemoc, konflikty w domu, nadużywanie wulgaryzmów przez dzieci wobec rodziców.	4
– Współpraca z pracownikami socjalnymi i asystentem rodzinnym z rodzinami dysfunkcyjnymi- praca w terenie.	11
– Próby i myśli samobójcze u dojrzewającej młodzieży- praca z dzieckiem oraz rodziną, wskazanie placówek udzielających pomocy i wsparcia.	1
– Problemy w małżeństwie dotyczące braku zaufania do partnera, partnerki (zdrady małżeńskie).	1
– Wsparcie dla rodziny po utracie osoby bliskiej	3
– Praca z rodzinami dysfunkcyjnymi, niezdolnymi do podjęcia pracy, zaniedbanie spraw rodzinnych, niepoprawne relacje w domu np. wulgaryzmy, przemoc fizyczna, psychiczna.	2
– Porady dla rodziców w kwestiach:	
- konsekwencji wychowania dzieci	1
- wskazówek psychoedukacyjnych	2
- problemów w zaburzeniu zachowania	8
- zaburzenia lękowego	3
- braków edukacyjnych w szkole	4
- zaburzeń emocjonalnych	5
- problemów z koncentracją i uwagą.	6
– Zajęcia psychoedukacyjne, programy profilaktyczne dla dzieci	

i młodzieży ze Świetlicy Środowiskowej oraz Szkół Podstawowych	10
- Praca indywidualna z dziećmi, młodzieżą objętą nadzorem kuratorskim. Wskazówki dla rodziców oraz wsparcie.	12
- DDA oraz problemy z rodzicami dzieci nadużywającymi alkoholu.	2

Kolejnym bardzo ważnym filarem wsparcia dla dziecka i rodziny jest Świetlica Środowiskowa

Świetlica Środowiskowa jest placówką wsparcia dziennego dla 30 uczestników, od maja 2016 r. została rozszerzona działalność świetlicy (dla 45 dzieci przez 7,5 godz. dziennie w związku z realizacją projektu unijnego *Równe szanse*).

Poniższa tabela przedstawia zestawienie danych dotyczących dzieci korzystających ze wsparcia świetlicy.

2013	Liczba dzieci
Rodziny niepełne	15
Rodziny z problemem alkoholowym	11
Zaburzenia psychiczne, w tym ADHD	2
Nadpobudliwość	10
Problemy edukacyjno-wychowawcze	45

W celu podniesienia kompetencji zawodowych a także nabycia nowych umiejętności w celu sprostania nowym zadaniom, pracownicy MGOPS w 2016 r. uczestniczyli w licznych szkoleniach, np.:

- świadczenia nienależnie pobrane w systemie pomocy społecznej,
- ustawa o pomocy społecznej-nowelizacje, aktualne problemy,
- pomoc materialna dla uczniów-stypendia i zasiłku szkolne na rok szkolny 2016/2017,,
- szkolenie kadry instytucji pomocy społecznej w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- polskie prawo o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie...i inne.

Pozostałe zadania w zakresie prowadzenia mediacji rodzinnych, monitorowania sytuacji rodzin przeżywających różnego rodzaju problemy, porady prawne są realizowane przez pracowników socjalnych lub radcę prawnego w ramach obowiązków służbowych.

Sporządziła:

Teresa Zielińska -dyrektor MGOPS